

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 217. Quid juris, dum res commodanda missa ad commodatarium, vel commodata restituenda remissa per nincium pereatin via.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

fide existimet, domino seu commodanti non displicere illam moram; idque, etiam si re ipsa displiceret domino; quod posterius negat Malin. nisi commodatarius simul haberet animum restituendi domino damnum, si forte ei ista mora displiceret; quia nefas erat transgredi contractum nisi sub ista conditione; quod si dominus contentus non esset, vellet teneri illi ad interesse; in quo tamen illum arguit de Lugo incohærentia in loquendo taliter: eo quod, dum bona fide existimavit domino non displicere illam moram, in eo non peccavit, aut se peccare judicavit, & ideo absolute voluit illam moram absque illo animo aut conditione restituendi, & consequenter non potest teneri ad restituendum ex ea causa, quia nefas erat; cum bona illa fides potuit tollere illam malitiam, & consequenter per accidens excusare à restitutione; non tamen per se deobligatur ab ea; quia seclusa illa ignorantia invincibili, non debeat velle moram, nisi sub dicta conditione. De cætero casus ille tertius sic limitandus, ut morosus commodatarius ex mora sua etiam culpabili non teneatur ad restitutionem damni, si res æquè fuisset peritura aut deterioranda apud dominum, licet debito tempore ei restituta fuisset, quia tunc mora non fuisset causa illius damni. *L. si plures. ff. de positi. in sine. Lell. de just. l. 2. c. 7. n. 38. Navar. in man. c. 27. n. 80. Molin. de 7. & 7. ir. 2. d. 295. n. 4. Azor. l. 3. c. 7. q. 3. §. qua res. Pirh. b. t. n. 8. Sublimitatio, quam hic cum Gl. in reg. 25. jur. in 6. v. mora. addunt Zoëf. in ff. b. t. n. 15. Pirh. l. c. & alii: nisi dominus rem sibi restitutam fuisset distrahiturus, & sic non periisset apud illum, est contra suppositum, quo supponitur, rem æquè perituram apud dominum, & hinc nihil facit ad rem. Horum tamen contrarium est in fure, raptore, apud quem res perit sine ejus culpa; hic enim restituere tenetur, licet similiter apud dominum periisset. Arg. l. 1. §. rectissime. & l. penult. junctâ Gl. v. frustrata. ff. de vi.*

Quæst. 217. *Quid juris, dum res commodanda missa ad commodatarium, vel commodata restituenda remissa per nuncium pereat in via?*

1. Resp. primò & suppono tanquam extra dubium; Dum res commodanda, vel ratione alterius contractus, puta, precarii, mutui, comutationis (excepto fortè contractu emptionis de quo alibi) tradenda mittitur ad commodatarium aliumve, & perit in via, sive perfidia nuncii, sive alio casu fortuito, perit ea domino mittenti. Muller. *ad Stru. b. t. th. 8. Lit. n.* cum tales contractus sint reales, qui non perficiuntur nisi traditione. Pirh. n. 7.

2. Resp. secundò: Si commodator nuncium certum, nimirum à se specificatum in literis, talia signa ferentem misit cum mandato, ut res commodata (idem est de re alia ei debita) ei tradatur ad se deferenda vel ducenda, cujus incuria vel infidelitate res perit aut deterioratur, perit domino, & commodatarius aliusve debitor ad nihil tenetur. *L. cum qui rem. §. sed & ff. b. t. De Lugo de 7. & 7. d. 8. f. 10. n. 128.* dixi tamen: *cum mandato:* si enim misit nuncium solummodo, ut commodatarium (idem est de alio debitore) moneret ad remittendum commodatum, & is eidem rem committeret deferendam, quæ dein illius nuncii vel servi dolo vel culpa pereat, commodatarius tenebitur ad damnum resarciendum; quia non excusatur tunc à culpa saltem levi; quod ipsum licet absolute as-

R. P. Leur. *Jur. Can. Lib. III.*

serat de Lugo *loc. cit.* de eo tamen dubitare ait Vasquez sibi que id ipsum etiam probabile videri; eo quod communiter loquendo, si is, qui literas tales communitas defert, servus sit mittentis, eo ipso videatur à domino significari se esse contentum, quod eidem res tradatur deferenda; putant tamen alii, adhuc teneri commodatarium ad damnum, si is hominem non noverat, aut ejus fidem expertus non fuerat, etsi de cætero finitram de eo opinionem non haberet; eo quod sic culpam factam levem committeret; commodatarius autem, ut dicitur paulò post, teneatur ex culpa levissima; & ita tenent Arg. *l. argentum. ff. b. t. Bartol. ibid. in summar. Navar. in man. c. 27. n. 185. Azor. p. 3. l. 7. c. 8. De Lugo loc. cit. num. 127. Zoëf. ad ff. b. t. num. 13.* Secus est, seu ad nihil tenebitur in hoc casu commodatarius, si fidem talis hominis saepe expertus, aut etiam is communiter habitus pro fideli & idoneo ad similia, censent iidem AA.

3. Resp. tertio: Quod si commodatarius alium à nominato sibi à domino elegerit ad rem commodatam referendam domino, & ea ejus dolo aut culpa perierit, tenebitur commodatarius resarcire damnum; quia non caret culpa, & quidem lata, ut de Lugo *loc. cit.* quamvis, ut Idem Vasquez putet contrarium, nimirum non esse talem culpam, si alteri æquè fideli existimato eam tradat, nisi fortè conventum, ut nulli alteri traderetur.

4. Resp. quarto: Si conventum fuit à domino, ut ei res traderetur deferenda ad se, qui talia signa exhibuisset, & alius casu talia signa scivisset, eique res tradita ita fuisset, cujus culpa res periisset, commodatarius culpam vacabit, & consequenter ad nihil tenebitur domino, nisi ipse occasionem dedisset, ut alter ille in novitiam signorum illorum venerit. De Lugo *loc. cit.*

5. Resp. quinto: Si commodatarius de se elegerit nuncium ad remittendam rem commodatam, tunc periculum est illius; adeoque si hominem malum postea aufugientem cum se deferenda, aut eam deteriorantem, ipse tenetur ad præstandum damnum domino juxta. *L. cum. §. sed etsi. ff. b. t. junctâ l. sequente. Muller. l. c. lit. b.* cum communi, siquidem mala electio est species culpa. *L. 10 & 11 ff. b. t.* Cujus etiam ratio est in contractu mutui similibusque contractibus, per quos dominium translatum fuerat; eo quod tunc in tali casu dominium adhuc non redierat ad mutuante, sed perseverabat apud mutuatarium interea, quod res mittebatur ad mutuante, vel alium creditorem (nisi fortè mitteretur per nuncium à creditore designatum; tunc enim censetur solutio eo ipso acceptata à creditore, quod res tali nuncio tradatur. De Lugo *l. c. n. 128.*) adeoque ipsi peribat. Lugo *ibid.* In aliis verò contractibus, seu etiam in genere loquendo, videndum est, ex quali culpa teneatur; ad damnum, qui rem alienam habebat, & restituere debebat, ut de Lugo *n. 127.* adeoque, cum in commodato teneatur etiam ex culpa levissima, videndum est, num talem admiserit in eligendo talem vel talem nuncium; qualem certo, si non graviorem, admisit commodatarius, si non exactissime inquisivit in fidelitatem, industriam & diligentiam talis nuncii. Atque ita opus non videtur illa distinctione: num vi contractus restituenda sit res eadem numero, an verò alia ejusdem valoris restitui possit. Si verò nulla in hac electione culpa imputari potest, sed is verè idoneus elegerit nuncium, qui in via per latrones spoliatus re illa, aut alio casu fortuito illam perdidit, damnum spectat ad

com-

commodantem. Costald. ad L. 10. ff. h. r. num. 19. Berlich. p. 5. concl. 58. num. 30. Medices. de casib. fortuit. p. 2. q. 10. num. 58. & alii, quos citat & sequitur Muller. l. c. li. n. estque ratio; quia is est & mansit rei dominus; ad dominum autem spectat damnum ortum ex casu fortuito, qualis est hic.

Quest. 218. An & qualiter ex dolo & culpa teneatur commodatarius ad damnum, si res apud ipsum deterioretur vel pereat?

1. Resp. Primò prænotando in ordine ad sequentia, culpam aliam esse theologicam, quæ idem est quod peccatum, sive mortale sive veniale. Aliam esse & dici civilem seu juridicam, quæ est ommissio alicujus diligentia adhiberi debita, ex qua sequatur alteri damnum vel incommodum aliquod. Differt ea à dolo (qui committitur vel mente tacendo, ad quod detegendum quis tenebatur. Vel verbo mentiendo, vel fraude, quæ in factis consistit, diciturque calliditas, fallacia & machinatio ad circumveniendum fallendumque alterum adhibita. L. 1. §. dolum. ff. de dolo.) quod culpa committitur ex negligentia, quæ prudente & diligente consilio & cura præcaveri potuisset, citra tamen intentionem nocendi, & quandoque ex inadvertentia. Unde etiam quandoque est homini involuntaria, & omni culpa theologica vacat. Ut, dum quis ex naturali oblivione librum sibi commodatum relinquit in loco publico, unde sequitur ejus amissio. Dolus verò ex formali intentione & proposito nocendi cu. L. 1. §. 2. Molin. d. 7. §. 7. r. 2. d. 295. num. 5. Dividitur culpa juridica trifariam in laram, levem & levissimam. Culpa lata crassa & infima est ommissio ejus diligentia & circumspeditionis, quam passim homines ejusdem conditionis, professionis & ætatis adhibere solent. Qualis est, dum liber commodatus relinquitur in publico, & ita amittitur, accedit ea proximè ad dolum. L. 29. ff. mandati, ideoque in contractibus (imo in delictis, non tamen omnibus) juris interpretatione dolo æquiparatur, & ad effectum juris doli appellatione comprehenditur. L. 220. ff. de V. S. L. 1. §. 5. de O & A. L. 32. ff. depositi &c. Culpa levis seu media est ommissio diligentia exacta, seu quam solent homines frangi, prudentes & diligentes ejusdem conditionis & professionis in rebus suis adhibere. L. 11. ff. de peric. & comm. rei vend. L. 10. ff. de administ. tutor. & hæc in jure regulariter vocabulo culpæ simpliciter posito denotatur. L. 5. §. 2. ff. h. r. L. 25. ff. de reg. jur. Nisi subiecta materia & leges aliæ aliud suadeant. §. 6. Inst. de susp. tutor. junct. a L. 7. §. 1. eod. Culpa levissima est ommissio diligentia exactissimi & experientissimi ejusdem professionis, artis & ætatis. L. 18. ff. h. r. L. 1. §. 4. ff. de O & A. hæc autem diligentia interdum in jure nomine diligentia simpliciter posito venit per excellentiam. L. 5. §. 2. h. r. Lauterb. h. r. §. 36. uti etiam summa diligentia in jure dicitur exacta & positivus pro superlativo ponitur. Uti etiam superlativus non semper habet significationem extremi & supremi gradus. Lauterb. §. 37. Hujus culpæ levissimæ exemplum ponunt *ibid.* Lauterb. & Pith. h. r. num. 3. si quis librum commodatum reliquit in cubiculo clauso, sed non obserato, quia manu non tentavit, an esset inducta fera, quod tamen à Mol. l. c. d. 293. n. 4. sic limitari ait Pith. nisi fuerit expertus, quod

fera non facile inducatur, alias, non ad culpam levissimam, sed ad casum fortuitum revocandam rei amissionem. Circa quos tam culpæ quam diligentia gradus illud notandum, quod dum considerantur hic respectivè ad personas ejusdem conditionis & professionis, diligentia ad evitandam culpam levem vel levissimam non requiratur eadem in personis diversæ professionis. Sic enim, dum scholari alicui commodatur equus, non eadem in illo ad conservationem illius requiritur diligentia, quam summus equitator adhibet. Lauterbach. h. r. §. 38. quemadmodum etiam contingit in culpa theologica, dum quæ in sæculari reputatur & est levis, respectu Religiosi vel Episcopatione status sit gravis. Idque ob diversitatem obligationis horum statuum. Sic etiam respectu diversorum contractuum ob diversam, quam includunt, obligationem, unam altera strictiorem, rem alienam custodiendi vel conservandi diversa requiritur diligentia, & hac neglecta, diversa contrahitur culpa etiam juridica. Unde V. g. ob strictiorem titulum rem commodatam custodiendi, quem habet commodatarius præ depositario custodiendi rem depositam, negligentia, quæ in depositario parit culpam levem, in commodatario parit culpam gravem, etsi de cætero culpa materialiter & absolute spectata in utroque sit eadem. De Lugo. de f. & f. d. 8. §. 9. num. 112. Unde etiam, dum propter illam obligationum inæqualitatem, quæ in uno contractu est levis, in alio est gravis, provenit, ut culpa, quæ alias esset secundum se seu materialiter accepta levis, formaliter tamen seu respectivè in tali contractu, seclusa ignorantia vel inadvertentia inculpabili, seu dum advertitur ad majorem illam obligationem evadat culpa etiam theologice gravis & lethalis. Unde etiam vides, quomodo etiam quo ad formam conscientia deservire possit illa culpæ juridicæ divisio in laram, levem, levissimam. de Lugo. l. c. num. 114. & 115. quem vide id ipsum exemplificantem pluribus. His prænotatis,

2. Resp. Secundò: Dolus semper præstari debet, nec pacto excipi potest, ut quis ex dolo non teneatur. Quod in omnibus contractibus sibi locum vindicat. L. 27. §. 3. ff. de pactis reg. 23. ff. de reg. jur. Muller. ad Struv. h. r. li. 2. ubi li. n. quod dolum repræsentet culpa lata. L. 5. §. 10. ff. h. r.

3. Resp. Tertiò: Commodatarius, dum in illius solius gratiam res commodata: non tantum de dolo & culpa lata, sed etiam ex levissima culpæ commissa in conservatione illius tenetur ad reparandum damnum inde secutum, pro ut expressè dicitur tam Jure canonico. c. unic. h. r. quam civili. L. sint certo. §. nunc. videndum. L. in rebus. §. 1. ff. h. r. L. 1. §. 15. quoque ff. de alt. & oblig. quo enim majus est beneficium, eo magis cavendum, ne pro beneficio injuria vel damnum rependatur; æquitasque postulat, ut is, qui gratis alienis rebus in sui solius utilitatem utitur, summam diligentiam adhibeat, ne pereant aut deteriorentur, in qua æquitate citatæ leges & jura fundantur. Unde non obstat, quod in precario non nisi dolus & culpa lata præstetur juxta L. qualiterum §. cum quoque ff. de precario. cum in hoc sit minus beneficium commodato, quod concedatur ad libitum concedentis revocabiliter. Uti etiam non obstat, quod in deposito quoque non præstetur, nisi dolus & culpa lata à depositario; quia depositum regulariter cedit, non in hujus, sed deponentis gratiam. Excipitur tamen specia-